

VIKTIMIZACIJA KAO OBLIK UGROŽAVANJA INTEGRITETA LIČNOSTI / VICTIMIZATION AS A FORM OF THREAT TO PERSONAL INTEGRITY

Mile Matijević¹, Damir Šneperger²

¹Internacionalni univerzitet Travnik, Aleja Konzula – Meljanac bb, Bosna i Hercegovina;

²Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, Ul. grada Vukovara 22;

e-mail: matijevicdrmile@gmail.com, dsneperger@mup.hr

Izlaganje sa znanstvenog skupa

<https://www.doi.org/10.58952/zr20251403407>

UDK / UDC 159.9:364.15

Sažetak:

Viktimizacija predstavlja kompleksan proces u kojem lice postaje žrtva raznih oblika ugrožavanja integriteta ličnosti. Ugrožavanje se može manifestovati kroz akte nasilja (fizičko, psihičko), diskriminaciju, i druge oblike psiho fizičkih nedozvoljenih djelatnosti, zaključno sa aktima krivičnog djela. Integritet ličnosti podrazumjeva cjelovitost i dostojanstvo čovjeka, koje se manifestuje kroz sve oblike slobode čovjeka, sigurnosti i prava na zaštitu od oblika ugrožavanja ličnosti, imovine. Akti viktimizacije direktno, indirektno napadaju integritet, narušavajući osjećaj sigurnosti, samopoštovanja, kontrole nad vlastitim životom. Posljedice viktimizacije mogu biti brojne, od onih inicijalnih (trauma, anksioznosti, depresije), pa do teških posljedice psiho fizičke naravi. U radu će se prezentirati teorijski aspekti viktimizacije, kao i aktuelni rezultati brojnih istraživanja iz predmetne tema na prostorima Bosne i Hercegovine, i šire. Posebno će se problematizovati i povezati uzročno posljedične karakteristike viktimizacije u pogledu međusobne uslovljenosti, međuzavisnosti raznih oblika viktimizacije koji doprinose ugrožavanju ljudskih vrijednosti.

Ključne riječi: Viktimizacija, ljudska prava, slobode, integritet, ličnost

JEL klasifikacija: K42, I18, D63

Abstract:

Victimization is a complex process in which a person becomes a victim of various forms of threat to personal integrity. Threatening can manifest itself through acts of violence (physical, psychological), discrimination, and other forms of psychophysical illegal activities, including acts of a criminal offense. Personal integrity implies the integrity and dignity of a person, which is manifested through all forms of human freedom, security and the right to protection from forms of threat to personality and property. Acts of victimization directly or indirectly attack integrity, violating the sense of security, self-respect, and control over one's own life. The consequences of victimization can be numerous, from the initial ones (trauma, anxiety, depression), to severe psycho-physical consequences. The paper will present theoretical aspects of victimization, as well as current results of numerous research on the subject in Bosnia and Herzegovina and beyond. The cause-and-effect characteristics of victimization will be particularly problematized and connected in terms of mutual conditionality, interdependence of various forms of victimization that contribute to the threat to human values.

Keywords: Victimization, human rights, freedoms, integrity, personality

JEL classification: K42, I18, D63

UVOD

Viktimologija kao mlađa nauka, naučna disciplina u 21. Vijeku dobija na teorijskom, ali i empirijskom značaju. Naime, sveukupna kretanja, ratna zbivanja u sv. ijetu, region doprinijela su da se process viktimizacija građa u najopštijem obliku proširio do neslučenih razmjera. Zbog toga naučna javnost je ozbiljnije, zornije pristupila izučavanju viktimizacije, koja u suštini razara, ugrožava integritet svakog čovjeka, a onda i društva u cjelini. Viktimološka misao i praksa su uspjele da stvore svoje naučno istraživačko polje interesovanja kako procesa viktimizacije, tako i stepena viktimiteta u odnosu na žrtvu u svakom pogledu. (Simović i dr. 2025). Tu se posebno interesovanje iskazuje u oblasti “prodiranja” u zonu nepoznatog viktimiteta, tzv. tamno polje, koje je značajna nepoznanica za kriminološka, viktimološka, a onda i kriminalistička istraživanja i reakcije. Proces viktimizacije predstavlja veoma kompleksan sistem međusobno uvezanih i funkcionalno zavisnih ideja, inicijativa, radnji i posljedica, a u vezi sa ugrožavanjem nekih ljudskih vrijednosti. Najčešće se ugrožava život, tijelo čovjeka, a nerjetko njegova sloboda u najširem obliku, pa do pojedinačnih sadržaja (sloboda kretanja, sloboda govora, sloboda izražavanja, seksualna sloboda, politička sloboda i dr.

1. KARAKTER I TIPOLOGIJA VIKTIMIZATORA

Viktimizator je aktivni subjekat procesa viktimizacije, odnosno lice koje svojim ponašanjem, djelovanjem ili propustom dovodi drugo lice u položaj žrtve. On može biti pojedinac, grupa ili institucija koja svjesno ili nesvjesno prouzrokuje štetu, bol, strah ili gubitak drugome¹. U viktimološkom smislu, viktimizator nije uvijek nužno klasični počinitelj krivičnog djela, već širi pojam koji obuhvata sve oblike nanošenja patnje i povrede ljudskog dostojanstva, uključujući i one koji nisu formalno krivičnopravno sankcionisani. Karakter viktimizatora određuje motivacija, način djelovanja i odnos prema žrtvi. U većini slučajeva viktimizator pokazuje nisku empatiju, potrebu za dominacijom, kontrolom ili zadovoljavanjem ličnih interesa na štetu drugog. U savremenim uslovima, pojavljuju se i tzv. strukturni ili institucionalni viktimizatori, koji proizlaze iz neefikasnosti sistema, korupcije, diskriminacije ili zloupotrebe moći u državnim institucijama². Relevantna literatura o viktimizaciji i viktimitetu, poznaje brojne “tipove” viktimizatora, koje navodimo i kratko analiziramo:

Prema svjesnosti i namjeri djelovanja:

- Namjerni (svjesni) viktimizatori – osobe koje planski i s namjerom povređuju drugoga (npr. nasilnici, prevaranti, počinitelji teških krivičnih djela). Ova kategorija viktimizatora u suštini predstavlja umišljajno kriminalno djelovanje u vršenju krivičnih djela, što nanosi i najteže posljedice žrtvi.
- Nenamjerni (nesvjesni) viktimizatori – lica koja svojim nepažljivim ili neodgovornim ponašanjem izazivaju posljedice po drugoga (npr. neodgovorni roditelji, zdravstveni radnici, poslodavci, vozači). Ovdje se radi o izvjesno lakšim oblicima djelovanja prema žrtvi, iako posljedice mogu biti takođe veoma teške (nehatna krivična djela I sl.).

Prema prirodi odnosa s viktimom:

- Poznati viktimizatori – žrtva poznaje počinitelja (porodično nasilje, vršnjačko nasilje, radno okruženje). Ova kategorija viktimizatora je veoma “problematična” jer svoje djelovanje često nastoji prikriti, pravdati svojim “legalnim” dozvoljenim radnjama,

iako se u suštini radi o ozbiljnim procesima viktimizacije, koji nanose značajne posljedice.

- Nepoznati viktimizatori – žrtva i počinitelj se ne poznaju (krađe, napadi, internet prevaranti). Nepoznati viktimizatori su u kriminalističkoj praksi poznati kao NN napadači, počinioci krivičnih djela i drugih nezakonitih radnji.

Prema društvenoj strukturi:

- Individualni viktimizatori – pojedinci koji djeluju samostalno. Individualni viktimizator je pojedinac koji na osnovu svojih projekcija, planova vrši radnje prema drugom pojedincu, drugim licima, sa ciljem ugrožavanja njihovog integriteta.
- Grupni ili organizovani viktimizatori – članovi organizovanih kriminalnih grupa, mreža ili institucija koje sistematski vrše viktimizaciju²⁸³. Grupni napadači, viktimizatori sežu u zonu organizovanog kriminalnog djelovanja, koje poprima ozbiljne karakteristike, izazivajući i značajne posljedice. (trgovina narkoticima, teroristička djelovanja, idr).

Prema obliku djelovanja:

- Fizički viktimizatori – primjenjuju fizičku silu ili nasilje. Fizička viktimizacije se provodi radnjama izvršenja koje su fizičke naravi i najčešće su u sferi nasilničkih delikata (ubistva, tjelesne povrede, terorizam, razbojnički napadi isl).
- Psihološki viktimizatori – vrše emocionalnu manipulaciju, prijetnje, mobing, ucjene. Psihički napadi za sredstvo izvršenja koriste tzv. Emocionalni splet djelovanja, kroz stvaranje psihološke nesigurnosti, depresija za raznim posljedicama.
- Ekonomski viktimizatori – nanose materijalnu štetu, zloupotrebljavaju položaj ili eksploatišu druge. Nije zanemarljiv ekonomski oblik viktimizacije, koji se često ne primjećuje, ili se smatra čak i normalnim tokovima, radnjama (razni oblici ekonomskog ugrožavanja integriteta ličnosti, posebno u oblasti finansija, plaćanja uposlenicima, izbjegavanja poreskih obaveza, doprinosa idr).
- Digitalni viktimizatori – koriste informacione tehnologije za širenje nasilja, prijetnji, prevara ili zloupotrebu podataka²⁸⁴. Danas je na sceni veoma intenzivan oblik digitalne viktimizacije, kojoj, nažalost još i ne pridajemo potreban preventivno represivni značaj. Posljedice se često smatraju produktom nekog “imaginarnog” vremena, okolnosti, a u suštini su vrlo konkretno oblikovane, plasirane od tzv. Digitalnih viktimizatora.

3. PSIHOLOŠKO-SOCIOLOŠKI ASPEKT VIKTIMIZATORA

Viktimizatori se u većini slučajeva odlikuju kombinacijom ličnih i socijalnih faktora: emocionalnom nezrelošću, frustracijama, iskustvima nasilja iz djetinjstva, niskim moralnim normama i slabim osjećajem za empatiju. Sociološki gledano, viktimizator je često proizvod društvenih okolnosti siromaštva, nejednakosti, marginalizacije i institucionalne nepravde. Upravo zato, viktimologija danas teži prevenciji viktimizacije kroz društvenu edukaciju i jačanje moralnih vrijednosti, a ne samo kroz represivne mjere.

²⁸³ Ovdje se može raditi o izvjesnim oblicima saučesničkog djelovanja, organizovanog kriminala koji predstavlja ozbiljnije oblike viktimizacije, jer su posljedice uglavnom značajnije.

²⁸⁴ U današnjim uslovima ekspanije svih oblika digitalnih komunikacija, ovaj oblik viktimizacije poprima velike razmjere, ulazeći u zone kriminalnih radnji i krivičnih djela.

U procesu viktimizacije pojavljuju se u suštini dva subjekta koja su međusobnoj kauzalnosti, interakciji²⁸⁵ odnosa, djelovanja. To je viktimizator (aktivni subject) i victim (pasivnim subject). Viktimizator je osoba koja vrši viktimizaciju, odnosno čini radnju kojom neko drugo lice postaje žrtva. Drugim riječima, viktimizator je počinitelj ili izvršilac djela koje dovodi do žrtvovanja druge osobe. U viktimologiji, nauci koja proučava žrtve krivičnih djela, viktimizator se posmatra kao:

- lice koje svjesno ili nesvjesno izaziva patnju, štetu ili gubitak drugome,
- izvor ili uzročnik viktimizacije,
- često u odnosu dihotomije žrtva – viktimizator²⁸⁶ (žrtva i njen napadač²⁸⁷).

Psihološko socijalni odnos između viktimizatora i viktima (žrtve) jedan je od ključnih odnosa u viktimologiji i ima duboku uzročno posljedičnu sadržinu. Međusobni odnos između viktimizatora i viktima, može biti višedimenzionalan, veoma kompleksan. Najčešće se manifestuje kao:

Dihotomski odnos – počinitelj i žrtva

Ovaj oblik odnosa predstavlja čestu pojavu u procesu viktimizacije, gdje se stvara odnos aktivnog i pasivnog subjekta, gdje ga karakteriše neravnoteža u moći, kontroli, uticaju. Viktimizator i victim su dvije suprotne strane istog procesa:

- viktimizator je aktivni subjekt (onaj koji djeluje, nanosi štetu),
- victim je pasivni subjekt (onaj koji trpi posljedice). Njihov odnos je u osnovi asimetričan, jer postoji neravnoteža moći, kontrole ili uticaja.

Interakcijski odnos

U mnogim slučajevima viktimizacija nije jednostrani proces – postoji interakcija između žrtve i počinitelja²⁸⁸.

- Ponašanje, okruženje, pa čak i prethodne odluke žrtve ponekad mogu uticati na izbor viktimizatora (npr. u situacijama prevarnih radnji, porodičnog nasilja itd.).
- Međutim, to ne znači krivicu žrtve, već ukazuje na dinamiku odnosa u kojoj se odvija viktimizacija.

Psihološki odnos

Odnosi viktimizator–victim često su emocionalno i psihološki kompleksni.

- U porodičnom nasilju, na primjer, može postojati emocionalna zavisnost žrtve od nasilnika.
- U drugim slučajevima, može se razviti strah, osjećaj krivnje ili identifikacija s počiniteljem (poznato kao *Stockholmski sindrom*).
- Društveni i normativni kontekst

Društveno socijalni odnos:

- Zakonski odnos (koji definišu krivicu i zaštitu žrtve),
- Socijalne norme (koje mogu opravdavati ili osuđivati ponašanje počinitelja),
- Institucije pomoći žrtvama (centri za socijalni rad, policija, pravosuđe).

²⁸⁵ U mnogim slučajevima viktimizacija nije jednostrani proces – postoji interakcija između žrtve i počinitelja. Ponašanje, okruženje, pa čak i prethodne odluke žrtve ponekad mogu uticati na izbor viktimizatora (npr. u situacijama prevarnih radnji, porodičnog nasilja itd.). Međutim, to ne znači krivicu žrtve, već ukazuje na dinamiku odnosa u kojoj se odvija viktimizacija.

²⁸⁶ viktimizator = onaj koji proizvodi žrtvu.

²⁸⁷ U slučaju fizičkog nasilja, viktimizator je nasilnik. U krađi, to je lopov. U seksualnom zlostavljanju, to je počinitelj seksualnog napada.

²⁸⁸ Ova oblik odnosa zovemo u praksi kao „doprinos žrtve u izvršenju krivičnog djela nad njom“, što je prisutan ambijent kod raznih krivičnih djela (ubistva, silovanje, prevare idr).

2. ODNOS IZMEĐU VIKTIMIZATORA I VIKTIMA

Međusobni odnos između viktimizatora i viktima predstavlja centralni predmet proučavanja savremene viktimologije, jer obuhvata kompleksnu interakciju između počinitelja i žrtve u procesu viktimizacije. Taj odnos ima višedimenzionalni karakter – pravni, sociološki, psihološki i moralni. Viktimizator je aktivni subjekat koji svojim ponašanjem izaziva ili proizvodi stanje viktimizacije, dok je viktim pasivni subjekat koji trpi posljedice nezakonitog, nasilnog ili društveno štetnog djelovanja¹. Iako je taj odnos u osnovi asimetričan, jer podrazumijeva neravnotežu moći i kontrole, viktimologija ističe i njegovu interaktivnu komponentu.

U određenim slučajevima žrtva i napadač mogu biti povezani prethodnim socijalnim, porodičnim ili emocionalnim vezama, što dodatno komplikuje proces viktimizacije². Psihološki aspekt odnosa često se ogleda u osjećajima straha, krivnje, emocionalne zavisnosti ili identifikacije žrtve s počiniteljem (tzv. *Stockholmski sindrom*). Pravna dimenzija odnosa ogleda se u jasnom razgraničenju uloga žrtve i počinitelja kroz normativni okvir koji osigurava zaštitu žrtve i sankcionisanje viktimizatora³. Savremena viktimološka teorija naglašava da je suština razumijevanja ovog odnosa u pronalaženju ravnoteže između prava žrtve na zaštitu i prava počinitelja na pravično suđenje, uz istovremeno promovisanje društvene svijesti o značaju prevencije viktimizacije.

3. ULOGA ŽRTVE U PROCESU VIKTIMIZACIJE

Jedno od intrigantnih pitanja u vezi sa procesom viktimizacije jeste i tzv. pitanje “uloge žrtve” u svim fazama moguće viktimizacije. Polazeći od stvarne situacije, okolnosti gdje se u određenim slučajevima potencijalna žrtva svojim ponašanjem “doprinosi” mogućoj viktimizaciji, postavlja se pitanje o njenom stvarnom doprinosu da postane victim. U tom kontekstu veoma je bitno pitanje i aktivnost na jačanju tzv. preventivnog aspekta “kao ne postati žrtva”. Kroz razne oblike edukacije, savjeta, marketinške promocije prava čovjeka, a posebno mogućnosti da svojim radnjama spreči ili smanji obim, snagu viktimizacije²⁸⁹.

Potencijalne žrtve viktimizacije mogu biti svjesne moguće viktimizacije, ali često olako drže do mogućnosti nastupanja neželjene posljedice. Kod nekih oblika napada, kriminalnim radnjama ipak žrtve ne očekuju konkretan napad, zbog čega se takvi slučajevim najčešće završavaju i teškim posljedicama (ubistva, razbojništva, silovanja, teroristički akti i dr).

4. KARAKTERISTIKE SAVREMENE VIKTIMIZACIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Pitanje savremene viktimizacije i viktimizatora u Bosni i Hercegovini kao državi koja je prošla kroz brojne ratne strahote, nije se dovoljno posvetilo pažnje, bez obzira što se u formalno pravnom smislu ostvaruje krivična, penološka, restorativna pravda u izvjesnom stepenu. Fenomen viktimizacije ima i specifične lokalne karakteristike u Bosni i Hercegovini, koje proizlaze iz historijskih, političkih i ekonomskih okolnosti. Poslije ratnih sukoba 1990-ih, u BiH je ostao snažan trag ratne i postratne viktimizacije, uz brojne žrtve ratnih zločina, raseljenih lica i porodica nestalih³. Današnji oblici viktimizacije u BiH mogu se posmatrati kroz nekoliko aspekata:

²⁸⁹ Žrtva će svojim svjesnim ili nesvjesnim stavljanjem u kriminogenu funkciju viktimizatoru doprinijeti ostvarivanju njegovog cilja (žrtva silovanja, žrtva plaća u kovertama, žrtva razbojništva, žrtva porodičnog nasilja i dr).

1. Ratna i postratna viktimizacija – obuhvata žrtve fizičkog i psihičkog nasilja, silovanja, logora, te sekundarnu viktimizaciju kroz neadekvatne sudske procese i sporu pravdu.
2. Porodično i rodno zasnovano nasilje – i dalje predstavlja jedan od najrasprostranjenijih oblika viktimizacije u BiH, često povezan s patrijarhalnim obrascima i ekonomskom zavisnošću žena⁴.
3. Maloljetnička viktimizacija – uključuje zlostavljanje djece, vršnjačko nasilje, trgovinu maloljetnicima i eksploataciju djece putem interneta.
4. Ekonomska i radna viktimizacija – izražena kroz nezakonito otpuštanje, mobing, neplaćanje poreza, doprinosa i zloupotrebu položaja u radnim odnosima.
5. Digitalna i medijska viktimizacija – sa porastom upotrebe interneta, sve su češće pojave kibernetičkog nasilja, prijetnji i ucjena putem društvenih mreža.

Institucionalni odgovor u BiH se razvija, ali je i dalje nedovoljno efikasan i neujednačen, posebno u domenu zaštite žrtava nasilja i osjetljivih grupa. Iako su usvojeni zakoni o zaštiti od nasilja u porodici i strategije za borbu protiv trgovine ljudima, praksa pokazuje da je neophodno jačanje međuresorne saradnje i specijalizovanih službi za podršku žrtvama⁵.

5. TAMNO POLJE VIKTIMIZACIJE

Tamno polje viktimizacije je ključan pokazatelj stvarnog obima kriminaliteta i nesigurnosti u društvu. Njegovo istraživanje omogućava realniju sliku o položaju žrtava i pomaže u oblikovanju efikasnijih mjera prevencije i zaštite. Pojam tamno polje viktimizacije označava onaj dio kriminaliteta i viktimizacijskih događaja koji ostaju neotkriveni, neprijavljeni ili nezabilježeni u zvaničnim evidencijama policije, tužilaštava i sudova. Drugim riječima, to su slučajevi u kojima je osoba pretrpjela određeni oblik štete, nasilja ili kriminalnog ponašanja, ali to nije došlo do saznanja nadležnih institucija. Tamno polje viktimizacije ukazuje na veliku razliku između stvarnog i registrovanog obima kriminaliteta, te predstavlja ozbiljan izazov za kriminološka i viktimološka istraživanja. Dok službene statistike prikazuju samo „vidljivi dio kriminala“, tamno polje pokazuje da značajan broj žrtava ostaje neprepoznat i nezaštićen. Posebno je izraženo kod određenih oblika nasilja, kao što su porodično nasilje, seksualno uznemiravanje, mobing, ekonomsko iskorištavanje ili nasilje nad djecom i starijima, gdje su žrtve često u strahu, stidu ili zavisnom odnosu od počinioca. Razlozi postojanja tamnog polja su brojni i složeni. Najčešći su nepovjerenje u institucije, strah od osвете počinioca, sram i socijalna stigma, kao i nedostatak znanja o pravima i mogućnostima zaštite. U nekim društvima postoji i kultura ćutanja ili tolerisanja nasilja, posebno kada se radi o nasilju u porodici ili na radnom mjestu. Žrtve često smatraju da „nema svrhe prijavljivati“ ili da „niko ništa neće preduzeti“, što dodatno povećava obim tamnog polja.

U Bosni i Hercegovini, kao i u većini zemalja regiona, tamno polje viktimizacije je posebno izraženo. Istraživanja pokazuju da značajan broj građana nikada nije prijavio nasilje u porodici, seksualno uznemiravanje ili krađu manjih razmjera. Prema podacima Agencije za ravnopravnost polova BiH i OSCE-a, više od 60% žena koje su preživjele neki oblik nasilja to nije prijavilo nadležnim organima, najčešće zbog straha, srama ili uvjerenja da institucije neće reagovati. Slično je i u Srbiji, Hrvatskoj i Crnoj Gori, gdje istraživanja viktimizacije ukazuju na visok procenat neprijavljivanja, naročito kod seksualnih delikata i mobinga.

Tamno polje viktimizacije ima ozbiljne posljedice po sistem krivične pravde i kriminalnu politiku. Ono dovodi do iskrivljenih statističkih podataka, što znači da se na osnovu nepotpunih informacija donose zakoni, strategije i programi prevencije. Time se stvara pogrešna slika o stvarnom stanju bezbjednosti i otežava planiranje adekvatnih mjera za pomoć žrtvama. Takođe, nevidljivost žrtava dovodi do produženog bola i sekundarne viktimizacije, jer društvo i institucije ne prepoznaju njihove potrebe. Zbog toga je istraživanje tamnog polja viktimizacije od izuzetne važnosti²⁹⁰. U BiH su slična istraživanja vršena kroz projekte Ministarstva sigurnosti, OSCE-a i UNDP-a, s ciljem da se unaprijedi razumijevanje položaja žrtava i smanji obim neprijavljenog kriminala.

Tabela 1. Neki oblici viktimizacije u BiH

Oblast	
Nasilje nad ženama / rodno zasnovano nasilje	• Neki oblik nasilja 48% žena je iskazalo da su doživjele od 15. godine života • Intimno partnersko nasilje: 11% (u posljednjih 12 mjeseci). • Psihološko nasilje od partnera: 36% (životno iskustvo). • Tijelesno nasilje: 28% (životno iskustvo). osce.org • Seksualno nasilje od partnera: 6% (životno iskustvo) prema UNFPA studiji. United Nations Population Fund+1 • Neki oblik nasilja: 11,9% žena je doživjelo neki oblik nasilja
Izloženost djece nasilju	• Fizičko nasilje: 51% djece u BiH. • Seksualno nasilje: 18,6% djece u BiH • Kontaktnog seksualnog nasilja (lifetime): 9,8% djece u BiH. • Zanemarivanje ("neglect"): 20,3% djece

²⁹⁰ Ono se najčešće sprovodi kroz viktimološke ankete, anonimna istraživanja i međunarodne studije, poput *International Crime Victims Survey (ICVS)*, koja omogućavaju da se otkrije stvarni obim i struktura viktimizacije.

ZAKLJUČAK

U radu su obrađene osnovne karakteristike viktimizacije kroz oblike ugrožavanja integriteta ličnosti. Vidljivo je da se kroz djelovanje viktimizatora napadaju faktički sve lične, društvene vrijednosti. Ipak se najčešće ugrožava integritet ličnosti, čovjeka, polazeći od njegovog života, tijela, slobode u svim pogledima. U globalnim okvirima viktimizacija zahvata neodređene structure lica, vrijednosti, koje se u prvom momentu ne primjećuju direktno, lično. Međutim, u daljem vremenu svi oblici globalne viktimizacije se odražavaju direktno, indirektno na svakog čovjeka, ličnost, stanovnika.

Polazeći od činjenice da je čovjek, sa svojim vrijednostima najveće društveno dobro, njegova zaštita je neophodna od bilo kakvih oblika ugrožavanja, napada. Međutim, danas je vidljivo da integritet čovjeka je potencijalno ugrožen raznim oblicima napada, čime se pokreće proces viktimizacije, kako pojedinca, tako više ljudi, ili čak društva u cjelini. Analogno današnjoj opasnosti od globalne, lokalne, individualne viktimizacije neophodno je izgrađivati efikasne mehanizme prevencije, zaštite integriteta i vrijednosti svakog pojedinca i društva u cjelini. Koliko se tome pitanju posvećuje pažnja relevantna istraživanja ukazuju da je idalje na sceni značajan procenat tzv. tamne brojke viktimizacije, kriminaliteta, što znači da nadležni državni organi, reaguju, na tek poznate oblike, a svi ostali (nepoznati) ostaju van domašaja.

U interesu blagovremenog uklanjanja uzroka buduće viktimizacije, neophodno je u okvirima sveukupnog društvenog, načnog i drugog rada promovisati razne oblike prevencije, posebno kroz marketinške preventivne aktivnosti, koje mogu "širu javnost" animirati, pokrenuti na akciju za bolje sutra.

LITERATURA:

1. Angeleski M, Viktimologija, Skopje, 2022.
2. Bošković, M. Kriminalistika i viktimologija. Beograd Kriminalističko-policijska akademija, 2011
3. Ignjatović, Đorđe. Kriminologija. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2013
4. Bošković M, Matijević M, Kriminologija sa penologijom, Univerzitet za poslovne studije, Banja Luka, 2016.
5. Maretić, B. Viktimološki aspekti kriminaliteta. Sarajevo: Fakultet kriminalističkih nauka, 1998
6. Ramljak A, Viktimologija, Apeiron, 2006.
7. Simović, M, Simović M, Angeleski, M, Ramljak, A. Viktimologija, Bihać, 2025.
8. Šeparović, Z.. Viktimologija: nauka o žrtvama. Zagreb: Globus, 1985.